

פניני הרמק

יו"ל ע"י "קהילת הרמה" בירושלים עיה"ק תובב"א
שע"י יוצאי ישיבה הרמה דלונדון יצ"ו

זמני עיה"ק ירושלים תובב"א:

הדלה"נ - 4:32 / צאת השבת [ר"ת] - 6:26

בנשיאות עט"ר מרן ראש הישיבה הגאון רבי אליקים שלעזינגער שליט"א

פניני רבינו:

והמים להם חומה מימינם ומשמאלם. (יד. כב.), הגר"א העיר על שינוי הכתוב שכאן כתוב חומה ולהלן בפסוק כ"ט כתוב חמה חסר ווא"ו, ועיי"ש מה שביאר, וי"ל ש'חמה' בלי ווא"ו היינו מלשון חימה, וזה קאי על בני ישראל עצמם שלא האמינו בה', ולכן להם היה חימה, כלומר שהם פחדו שמא יפלו המים עליהם, משא"כ להלן קאי על אלו שהאמינו באמונה שלימה בהקב"ה, דלהם היה המים חומה ולא דאגו ולא פחדו שמא יפלו המים עליהם.

(מתוך שיעור חומש משנים קודמות - כתבי תלמידים)

זה קלי ואנוהו אלקי אבי וארומננהו. (טו. ב.), פירש"י ראתה שפחה יותר מנביאים עיי"ש, ומקשים איך מוכח דבר זה מן הפסוק. וי"ל עפמש"כ רש"י בריש פרשת מטות על הפסוק "זה הדבר אשר צוה ה'", ופירש"י ששאר נביאים נתנבאו בלשון "כה" אמר ה', אבל משה אמר בלשון "זה" אמר ה', כיון שאצלו היה הכל ברור כשמש עיי"ש [וכן מבואר בדברי הרמב"ם הלכות יסודי התורה (פרק ז) ועוד מקומות], ולפי"ז מבואר שפיר כיון שהשפחות אמרו בלשון "זה" קלי", הרי מבואר שאמרו וראו נבואה כמשה רבינו אבל כלל ישראל רק אמרו "אלקי אבי", ולא אמרו "זה", ומזה מוכח שראו השפחות יותר.

(מתוך שיעור חומש משנים קודמות - כתבי תלמידים)

ולא שמעו אל משה ויותירו אנשים ממנו עד בקר וירם תולעים ויבאש. (טז. כ.), מבהיל להתבונן פתיות האדם שרואה נס שלחם יורד מן השמים ודואג דאגת מחר.

(מתוך ספר בית אב עה"ת ח"א)

* * *

פניני רבינו - בהלכה:

שמעתי את תלונת בני ישראל דבר אלהם לאמר בין הערבים תאכלו בשר ובבקר תשבעו לחם. (טז. יב.), מן היה קודש וע"כ אכילתו לילה אחר היום אכילת קדשים, משא"כ הבשר שביקשו היה חולין ואכילתו יום אחר הלילה.

(מתוך ספר בית אב עה"ת ח"א)

קול רבינו [מאמרי מוסר והשקפה]:

מאמר "אשירה לשם"

[מתוך ספר בית אב שיחות]

ויתעלה שמו והנה זאת היראה אינה כל כך קלה להשיג אותה, כי לא תולד אלא מתוך ידיעה והשכלה להתבונן על רוממותו יתברך, ועל פחיתותו של האדם, כל אלה דברים מתולדות השכל המבין ומשכיל".

ועוד שם: "אך יראת החטא היא בכל עת ובכל שעה, שהנה בכל רגע הוא ירא פן ישל ויעשה דבר או חצי דבר שיהיה נגד כבוד שמו יתברך כו' כי עיקרה יראה מן החטא שלא יכנס ויתערב במעשיו מחמת פשיעה והתרשלות או מחמת העלם יהיה באיזה דרך שיהיה" וכו' עיי"ש, הרי יסודה של מדה זו היא מחשבתו וחרדתו של אדם לכבוד שמים לבד, בהתבוננות בפחיתותו, ואינו מחשיב עצמו אלא כל מעשיו לכבוד שמים, שבוה מתקיים תכלית האדם בעולמו כמש"כ לכבודו בראתו יצרתיו אף עשיתיו. וכבר האריך **בנפש החיים** בזה (שער א) - ועיין **בבאר מים חיים** בפרשה זו עה"פ למה תצעק - שכן גם תפילותיו של אדם תהיינה משום צער השכינה לכבוד שמים והתגלות ית' בעולם לבד.

וזה פי' אשירה לה' כי גאה, אשר הפסוק הזה הוא תמציתה ועיקרה של שירת הים, אז ישיר משה ובני ישראל וגו' אשירה. והוא מש"כ ותען להם מרים אשירה לד' כי גאה גאה סוס ורוכבו רמה בים. וביאור מה שאמרו אשירה לד', כי כל אדם שניצל ונושע שר על שמחתו וישועתו דיליה ומודה להקב"ה ע"ז, אבל בשירת הים היתה כל השירה רק לד' שנתגלה כבוד מלכותו בעולם.

[ואשר אמרו סוס ורוכבו רמה בים, ופירש"י שניהם קשורים זה בזה והמים מעלים אותם לרום ומורידין אותם לעומק ואינן נפרדים. ומה צורך בנס זה, ומאי נפק"מ לגבי ישועתם של ישראל שניצלו משונאיהם דלא היה אכפת להם לו נושעו בנפול הרוכב מן הסוס, אלא באו בזה להראות גדלו ית"ש אשר לא כגבורת בשר ודם שמתגבר על שונאו ואפילו מן הסוס, אלא ית"ש לו הכח והגבורה הוא מחיה את הכל והוא מושך ומבטל כח שונאיו והיו לאפס כי ממנו ית' כחות כולם], והיתה השירה הזאת בלתי לד' לבדו, ולא יתכן זה רק כיון שהמשוררים בשעה זו לא את עצמם ראו

באבות (פ"ד משנה ד): "רבי לויטס איש יבנה אומר מאד מאד הוי שפל רוח שתקות אנוש רימה", יעווי"ש בפייהמ"ש להרמב"ם שהאריך הרבה והביא מאמרי חז"ל בגנות הגאות ומעלת הענוה וכתב שבכל המדות יאחזו אדם הדרך באמצעי זולת בהתרחקות מן הגאווה שהיא תועבת ה', יתרחק ממנה עד קצה האחרון, והוא שפלות רוח שהוא קצה הענוה. וצריך להבין מהות הענוה שהיא גדולה כ"כ ואשר התורה ציינה בה את מרע"ה, שמדה זו מורה על שלמות האדם בכל.

הנה מובא שם **ברמב"ם** את מאמר הירושלמי פ"א דשבת מה שעשתה חכמה עטרה לראשה עשתה ענוה עקב לסוליתה. דאיתא שם בירושלמי מאמר ר' פנחס בן יאיר זריזות מביא לידי זהירות וכו' וענוה לידי יראת חטא שנא' עקב ענוה יראת חטא וא"ר יצחק בר אלעזר מה שעשתה חכמה עטרה לראשה עשתה ענוה עקב לסוליתה דכתיב ראשית חכמה יראת ד', וכתיב עקב הבמה יראת ד'. והיינו דרפב"י מפרש כי יראת חטא גדולה מענוה כי ענוה מביאה לידי יראת חטא, ופי' עקב ענוה יראת חטא, שבעקבת הענוה זוכה ליראת חטא, אבל ר"י בר"א חולק על זה וס"ל להיפך כי יראת חטא היא סיבה לענוה והיא מנעל שעליה הענוה סמוכה. ומש"כ ראשית חכמה יראת ד', פי' הרמב"ם, דתכלית ופרי חכמה הוא יראת ד', היינו שהיא גדולה מן החכמה, וסוף יראת חטא היא הענוה שהיא גדולה משניהם, וסיים שם הרמב"ם ויש לך ללמוד ממשה רבינו ע"ה אשר נשלמו בו מעלות השכליות ומעלות המדות כולן מכוונות למדרגת הנבואה אב בתורה אב החכמה אב בנבואה ושבחו השי"ת על כל אדם במדת הענוה והאיש משה עניו מכל אדם וכו' תמצאהו אומר ונחנו מה. מבואר עכ"פ כי מדת הענוה ומדת יראת חטא קשורים זה בזה. ויעויין **במסילת ישרים** פרק כ"ד כי יראת חטא הוא חלק הבי' של יראת הרוממות, וז"ל: בענין יראת הרוממות: "והוא שהאדם ירחק מן החטאים ולא יעשה מפני כבודו הגדול יתברך שמו כי איך יקל או איך יערב לבו של בשר ודם שפל ונמאס לעשות דבר נגד רצונו של הבורא יתברך

אלא שמחו על גלוי כבודו ית"ש בחינת לא לנו ד'
לא לנו כי לשמך תן כבוד על חסדך ועל אמיתך.

ויובן בזה מש"כ באבן עזרא עה"פ ויאמינו בד'
ובמשה עבדו, וז"ל: "והאמינו במשה שהוא עבדו
ולא יעשה רק מה שיצונו" עכ"ל, וכלום מקודם ח"ו
נסתפקו אם משה רבינו עשה מעצמו ניסי מצרים
בלתי צויו ית"ש? ודאי לא כן חשבו אלא שדימו כי
כאשר הוא בשר ודם ע"כ רואה גם את עצמו והוא
מרגיש שאכן הוא עושה צויו ית', אמנם מעתה
בעת השירה אשירה לדי' נודע להם שנמשך רק
אחרי גלוי כבודו ית' וכל כוונתו ומחשבתו לכבוד
שמים כי אכן הוא עניו מכל אדם, בחינת ונחנו מה,
ואין לו מציאות עצמית כלל זולת עשית רצונו ית'.

[וכמו שביאר מרן (הגרי"ז מבריסק) זצ"ל (חידושי מרן רי"ז
הלוי עה"ת פ' יתרו) שזהו מהותם של המלאכים שעצם
בריאותם ומציאותם הוא עשיית רצונו ית"ש ובלתי זה
הם כאין וכאפס ולא קיימים כלל, שבדרגה זו עמדו כלל
ישראל בשעת מתן תורה באמרם נעשה ונשמע ואמר
הקב"ה מי גילה לבני רז זה שמלאכי השרת משתמשים
בו, וע"ז נאמר אני אמרתי אלהים אתם ובני עליון
כולכם]. ונראה שזה פי' המכילתא שדרשה אשירה
לדי' ולא לבשר ודם, ר"ל לבשו"ד של עצמו, כי לא
ראו את עצמם כלל, מגודל ענוותנותם.

ונבין בזה מה שהפליגו חז"ל בגמרא סוטה (דף ד:) כי
כל המתגאה כאילו עובד עבודה זרה, כי ע"י גאותו
מחשיב את עצמו וכל מה שהוא עושה לגרמיה
עביד, אם מעט או הרבה, וכבר נגרע בזה מעבודה
לשם שמים, ונחשב כאילו את עצמו עובד,
וכמש"כ אל זר בקרבכם. וזה שנאמר בפרשת
ואתחנן ורם לבבך את ד' אלקיך המוציא אתכם
מארץ מצרים ואמרת בלבבך כחי ועוצם ידי וכו' כי
במדה שרום לבבו שוכח את ד' ומתרחק מאותו
המעמד שהיו בני' בצאתם ממצרים באמרם
אשירה לדי' שהיתה ההתבטלות שלמה אליו
ית"ש. והוא אמרם זה קלי ואנוהו ופירש"י לשון
נוה שאנן, נוה צאן, וביאר הרש"ר הירש זצ"ל
שר"ל שראו עצמם כמעון לחלות השכינה גרידא,
ותו לא מידי.

ושמעתי מעשה נורא שכתב אחד מראשי ישיבת
חכמי לובלין בשעתו כי אחרי פטירתו של הרב
מלובלין זצ"ל, נראה לו הרב בחלום ואמר לו כי
בשמים לא מתחשבים לא ביח"ל ולא בדף היומי
אלא במשנת רבי לויטס מאד מאד הוי שפל רוח.
ביאור הדברים כי אמנם הרב מלובלין זצ"ל פעל

גדולות לכבוד התורה בהקמת ישיבת חכ"ל
והנהגת דף היומי, ובודאי יש שכר על כל זה, אולם
אין הפעולות נמדדות בעולם האמת אלא במדה
שהמכוון עליהם לש"ש ולכבודו ית"ש, הוא הנכלל
במשנתו של רבי לויטס שבכל אלה האדם עניו
ושפל רוח ואינו מחשיב עצמו לדמות כי כחו
ועוצם ידו עשה החיל הזה כי הוא ית' נותן לך כח
לעשות חיל, והוא שנא' בד' תתהלל נפשי שמעו
ענוים וישמחו, ענוים דייקא.

וזה המבואר במסילת ישרים פרק ט"ז בביאור
מדת הטהרה, וז"ל: "שלפעמים האדם הולך ועושה
מצוה לשמה ממש, שכך גזר אבינו שבשמים אמנם
לא יחדל מלשתף עמה איזה פניה אחרת או
שישבחוהו בני האדם כו' ולפעמים אפילו אם לא
יהיה מתכון ממש לשישבחוהו בשמוח לבו על
השבח ירבה לדקדק יותר כעין מעשה של בתו של
רבי חנינא בן תרדיון כו' ואינני אומר שמה שהוא
זולת זה יהיה נדחה לגמרי, כי הרי הקדוש ברוך
הוא אינו מקפח שכר כל בריה ומשלם שכר
המעשים לפי מה שהם. אמנם, על העבודה
התמימה אני מדבר הראויה לכל אוהבי ה' באמת
כו' שלא יקרא בזה השם אלא העבודה הטהורה
לגמרי, שלא תהיה הפניה בה אלא לשם יתברך
ולא לזולתו. וכל מה שיתרחק מן המדרגה הזאת,
כפי הרבות רחוקו כן ירבה החסרון בה.

הוא מה שדוד המלך עליו השלום אומר מי לי
בשמים ועמך לא חפצתי בארץ כו' כי באמת
העבודה האמתית צריכה להיות צרופה הרבה
יותר מן הזהב ומן הכסף כו' ואז יקרא עושה מצוה
כמאמרה כו' כל העושה מצוה כמאמרה אין
מבשרין אותו בשורות רעות, וכן אמרו זכרונם
לברכה עשה דברים לשם פעלם ודבר בהם לשמן",
עכ"ל.

למדנו כי מעשי המצוה והעבודה הרצויה ושלמות
יראת חטא תלויים במדת הענוה וטהרת הלב
לעשות לכבודו ית"ש, וכמש"כ עוד שם במס"י:
"והנה באמת זהו המבחן שבו נבחנים ונבדלים
עובדי ה' עצמם במדרגתם כי מי שיודע לטהר לבו
יותר הוא המתקרב יותר והאהוב יותר אצלו
יתברך" עכ"ל, ואם כי תחילת עבודתו של אדם
שלא לשמה צריך האדם שישתדל להגיע ללשמה
ע"י שיקנה מדת הענוה ושפלות רוח, שבקנין מדה
זו תלוי שלמות העבודה ובמדה זו נשתבח מרע"ה
כאמור וע"ז נאמר וענוים ירשו ארץ.

מכתב חדש מהוד כבוד רבינו הגדול מרן ראש הישיבה שליט"א

בענין גזירות החינוך בארה"ב על מוסדות החרדיות, ובענין חומר ההתפשרות ח"ו

בעזרת השי"ת

כ"ח טבת התשפ"ד

לכבוד ידידי מחותני הגאון הצדיק לוחם מלחמות ה' הג"ר חיים פלאהר שליט"א

רעדה אחזתני לקבל מכתבכם שיש מוסדות חינוך שהם מקבלים לציית להממשלה גוזרי הגזירות על החינוך הטהור, אוי לאותה שמועה, וכל אשר ידיד כותב בזה הוא אמת ויציב ואני מצטרף לכל אשר במכתבו חיזוק ואימצו להציל.

ואוסיף רק מה ששמעתי מפי מו"ר הגרי"ז מבריסק זצ"ל בשעתו כששאלתי אותו מה יהיה הסוף, ואמר לי מי שירצה להציל את בניו ויעמוד לפני דלת ביתו מוכן למסור נפשו הוא יציל את בניו, ושאלתי מה יהיה עם האחרים, ענה לי "זיי וועלן זיך שמד'ן ר"ל", ובכן יש כאן מלחמת מצוה גם באמריקה להציל את החינוך מגזירתם ובעזרת ה' נצליח.

ידידו מוקירו בכל הכבוד

אליקים שלעזינגער

* ההתכתבות המלא בין השואל לבין מרן רבינו שליט"א, נשלח בקובץ נפרד [אלו שלא נמנו בין מקבלי הגליון הקבועים, יכולים להשיגו בפנייה למייל המערכת]